

Ο ΦΙΛΟΣ

Τ Η Σ

ΝΕΟΛΑΙΑΣ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΜΗΝΙΑΙΟΝ.

ΤΟΜΟΣ Β΄.

ΤΕΥΧΟΣ ΙΑ΄. ΖΑΚΥΝΘΟΣ 1859. ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ.

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΩΝ ΟΘΩΜΑΝΩΝ.

(Συνέχεια και τέλος· ὄρα Τεύχος Ι. Σελίδα 141.)

Ἀπὸ τὰ διάφορα κάστρα ποῦ ἐσυνήρευαν μὲ τοὺς Ὀθωμανοὺς, τὸ μοναχὸ Βαλετζίκ ἦτον μὲ αὐτοὺς εἰς φιλίαν, οἱ δὲ διοικηταὶ τῶν ἄλλων κάστρων συχνὰ τοὺς ἐκακοποιούσαν, τόσον ὅταν ἄφιναν γαῖς ἀρχαῖς τοῦ χειμῶνος ταῖς βοσκαῖς τῶν βουνῶν διὰ νὰ κατεβούν εἰς ταῖς πεδιάδαις, καθὼς καὶ ὅταν ἔφευγαν ἀπὸ ταῖς πεδιάδαις διὰ ν' ἀνεβούν εἰς τὰ βουνά. Ὁ Ὀθμάνης μὴν ὑποφέροντας ταῖς ἀκατάπαυσταῖς ἐχθροπραξίαις, ἀποφάσισε νὰ δώσῃ τέλος εἰς αὐταῖς, πέρνοντας ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους τὰ κάστρα. Τὸ πρῶτον ὁποῦ ἐκυρίευσεν ἦτον τὸ Κολετζά κείμενον εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἑρμενιτάγ, τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι ἐπαραδόθησαν καὶ ὑποδουλόθησαν. Ὀλίγον ὕστερα ἐπῆρε ἄλλο καλῆτερον κάστρον ὀνομαζόμενον Καραζαησάρ, τὸ ὁποῖον ὁ Ἄλαδίνος τὸ ἔδωκεν εἰς τὴν ἐξουσίαν του, δίνοντας εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν τὸν βαθμὸν καὶ τὰ παράσημα τοῦ Ἡγεμόνος, δηλαδὴ μίαν σημαίαν, ἓνα κύμβαλο, καὶ μίαν ὄραν ἀλόγου. Τὸ πρῶτον πρᾶγμα ὁποῦ ὁ Ὀθμάνης ἐφρόντισεν νὰ κάμῃ εὐθύς ἀφοῦ ἔλαβε τὴν ἐξουσίαν ἐστάθη, νὰ μεταλλάξῃ εἰς τζαμί τὸν ναὸν τοῦ Καραζαησάρ, νὰ διορίσῃ ἓνα ἱμάμην, (ἱερέα) ἓνα Σείχ, (ἱεροκλήρυκα) καὶ ἓνα Μουλά (Κριτὴν) διὰ νὰ κρένῃ ὅλαις ταῖς διαφοραῖς, καὶ μερικῶς ἐκεῖναις ποῦ ἐσυνέβαιναν εἰς τὴν ἀγορὰν τὴν Παρασκευὴν κάθε βδομάδας.

Οἱ Ῥωμαῖοι ἀνήσυχτοι διὰ ταῖς εὐτυχίας τοῦ Ὀθμάνη ἐβουλήθηθησαν νὰ τὸν πιάσουν ζωντανόν, καὶ ὁ ἴδιος ὁ φρούραρχος τοῦ Βαλετζίκ, ὁποῦ ἦτον φίλος του, ἐμβῆκε εἰς τὴν συνομοσίαν. Ἐτοῦτος

ὁ ἀξιωματικὸς μέλλοντας νὰ νυμφευθῆ τὴν θυγατέρα τοῦ διοικητοῦ τοῦ Γιαρισάρ ἐσυμφώνησε μὲ τοὺς συναμώτας του νὰ προσκαλέσῃ εἰς τοὺς γάμους του τὸν Ὄθμάνην, καὶ μὲ τοῦτον τὸν τρόπον νὰ τὸν βάλουν εἰς τὰ χέρια τους. Ὁ Ὄθμάνης, ὁ ὁποῖος ἔμαθε τὰ ὅσα ἐπλεκαν ἐναντίον του, εἶχε συνήθειαν κάθε φορὰν ὅπου ἀναχωροῦσε διὰ τὰ βουνὰ νὰ ἐμπιστεύεται εἰς τὸν διοικητὴν τοῦ Βαλετζίκ τοὺς ἡσυχυροὺς του καὶ ὅ,τι ἄλλο πολῦτιμο εἶχεν ἢ φυλὴ του. Ὅλα ἐτούτα τὰ πράγματα τὰ ἐκουβαλοῦσαν μέσα εἰς τὸ κάστρον ἢ γυναῖκες, καὶ οἱ Τούρκοι διὰ εὐγνωμοσύνην ὅταν ἐγύριζαν ἀπὸ τὰ βουνὰ, ἔφερναν εἰς τὸν φρούραρχον ἀλαφοτόμαρα, τυρία, πεύκια, καὶ μέλι. Ὁ Ὄθμάνης λαβέροντας ἀφορμὴν ἀπὸ τούτην τὴν περίστασιν, εἰδοποίησε τὸν διοικητὴν τοῦ κάστρου ὅτι ἀναχωροῦσε διὰ τὰ βουνὰ, καὶ τοῦ ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ μεταφέρῃ τὰ πλούτη του, κατὰ τὴν συνήθειαν, μέσα εἰς τὸ κάστρο. Ἡ ἡμέρα τῆς παραμονῆς τοῦ γάμου, ἐδιορίσθηκε διὰ τούτην τὴν ὑπόθεσιν. Ὁ Ὄθμάνης ἐδιάλεξε τριάντα ἐνῖα ἀπὸ τὰ καλῆτερα παλικάρια του, τὰ ὁποῖα ἐνδυμένα ὡσάν γυναῖκες, καὶ σκεπασμένα μὲ μεγάλας καλύπτραις, ἐβῆκαν εἰς τὸ κάστρον ὀδηγώντας τ' ἄλογά τους φορτομένα ὄχι ἀπὸ ἡσυχυροὺς, ἀλλ' ἀπὸ ἄρματα. Μὲ τούτους τοὺς ὀλίγους στρατιώτας ἐκυριεύσε τὸ κάστρο, τοῦ ὁποῖου τόσον ὁ φρούραρχος καθὼς καὶ οἱ στρατιῶται τῆς φρουρᾶς εἶχεν ἐβγαλῆν διὰ νὰ ὑπάγουν εἰς τὸν γάμον. Εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν μὲ ἄλλους στρατιώτας ἐκτύπησε τὸν νεόνυμφον εἰς μίαν λαγγαδιὰν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπεροῦσε, τὸν ἐσκότωσε, ἐπῆρε τὴν γυναῖκά του, καὶ τὴν ὑπάνδρευσε μὲ τὸν υἱὸν τοῦ τὸν Ὁρχάνν. Ὑστερα ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν ἐκυριεύσε καὶ ἄλλα δύο κάστρα, τὸ Γιαρισάρ, καὶ Αἰνεγέλ, καὶ ἀπὸ τούτην τὴν ἐποχὴν, δηλαδὴ τοῦ 1299, ἀρχίνησε ἡ δύναμις τῶν Ὄθωμανῶν νὰ μεγαλῶνῃ εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ τόσον περισσότερον ὅπου εἰς ἐκείνους τοὺς χρόνους τὸ βασίλειον τῶν Σελτζουκιδῶν ἦτον εἰς τὸν ζεπεσμόν του. Ὁ Ὄθμάνης ἐζῆσεν ἀκόμη εικοσιεπτὰ χρόνους, καὶ εἰς ὅλον τοῦτον τὸν καιρὸν ἄλλο δὲν ἔκαμνε παρὰ νὰ ξαπλώνῃ τὰ σύνορα τοῦ βασιλείου του, καὶ νὰ σπρώχνῃ τοὺς Ῥωμαίους ἀπὸ τὴν Ἀσίαν. Ὁ ὕστερος τόπος ὅπου ἐκατάκτησε ἐστάθηκε ἡ Προύσα. Ἐτούτη ἡ ὠραία καὶ μεγάλη χώρα τῆς μικρῆς Ἀσίας, ὕστερα ἀπὸ πολυκαιρινὴν ἀντίστασιν, ἀναγκάσθηκε νὰ παραδοθῆ, καὶ ἀκολούθως ἐγένηκεν ἡ πρώτη καθέδρα τοῦ Ὄθωμανικοῦ βασιλείου. Ὁ Ὄθμάνης ἦτον ἐβδομηνταεπτὰ χρόνων ὅταν ἀπέθανεν, καὶ οἱ ἱστορικοὶ τοῦ Τούρκου, ἐπαινώντας τον διὰ τὴν ἀπλότητά του καὶ ὀλιγάρκειαν, λέγουσι ὅτι δὲν ἄφρασε εἰς τὸν διάδοχόν του μήτε χρυσάφι, μήτε ἀσῆμι, καὶ

δὲν ἦσαν εἰς τὸ σπίτι του παρὰ ἓνα κουτάλι, ἓνα ἀλατοδοχεῖο, ἓνα καφτάνι κεντημένον, ἓνα καθούκι, ὀλίγαις σημαίαις κόκκιναις, διάφορα ἐκλεκτὰ ἄλογα καὶ πρόβατα σπάνιας ὠραιότητος, ἀπὸ τὰ ὁποῖα κατὰγονται, καθὼς λέγουσι, ἐκεῖνα ὅπου ἀνήκουν εἰς τοὺς παρόντας Σουλτάνους, καὶ βόσκουν ἀκόμη εἰς τὰ περὶχωρα τῆς Προύσας. Κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του τὸν ἐνταφίασαν εἰς τὴν παλαιὴν ἐκκλησίαν τοῦ φρουρίου τῆς Προύσας, καὶ λέγουσι ὅτι ἕως ταῖς ἀρχαῖς τοῦ παρόντος αἰῶνος, κοντὰ εἰς τὸ μνήμά του, ἦταν τὸ κομπολόγι του καὶ ἓνα μεγαλότατον τύμπανο ὅπου τοῦ ἐχάρισε ὁ Ἄλαδίνος. Ὅλα τούτα ἐχάθησαν ξωπίσω ἀπὸ μίαν πυρκαϊάν, καὶ δὲν ἐδιασώθη παρὰ τὸ σπαθί του καὶ ἡ σημαία του, ὅπου εὐρίσκονται εἰς τὸ ἡσυχυροφυλάκιον τοῦ Σουλτάνου.

Ἐκατὸν πενήντα χρόνους ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ Ὄθμάνη οἱ Τούρκοι, ἀφοῦ ἐκατάκτησαν ἓνα μέρος τῆς μικρῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης, ἐκυριεύσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἀπὸ τούτην τὴν ἐποχὴν ἡ φοβερὴ καὶ ἀκαταμάχητη δύναμις τῶν Τούρκων αὐξέει κάθε μέρα, καὶ διὰ ἑκατὸν πενήντα χρόνους ἐδιατηρήθηκε εἰς ὑψηλότατον βαθμὸν δόξας καὶ μεγαλείου. Ἄλλ' ἀπὸ τὴν εἰρήνην τοῦ Κάρλοβιτζ, ὅπου ἐγένετο εἰς τοὺς 1699, τὸ βασίλειον ἀρχίνησε ν' ἀδυνατίζῃ καὶ νὰ ξεπέφτῃ, καὶ μὲ τόσην ταχύτητα, ὥστε εἰς τὰ μισοκοπήματα τοῦ περασμένου αἰῶνος δὲν ἦτο καμμία ἀμφιβολία ὅτι ὀγλήγορα ἔπρεπε ν' ἀφανισθῆ. Ἐὰν ἕως τώρα τούτη ἡ γενικὴ γνώμη δὲν ἀλήθευσε, τὰ ὕστερινά ὅμως συμβάντα ἀπόδειξαν ὅτι τὸ Τούρκικο βασίλειον ἐκατάντησε ὡσάν ἓνα κορμὶ ἀπεθαιμένο τὸ ὁποῖον ἐμεινεν ἕως τώρα ἄταφο, διατὶ δὲν εἰρήθηκε νεκροθάπτῃς.

ΔΑΒΙΔ Ο ΚΥΝΗΓΟΣ.

ΔΙΗΓΗΜΑ.

§ Γ'.

(Συνέχεια· ὄρα Τεύχος 1. Σελίδα 144).

Σιμὰ εἰς ταῖς πηγαῖς τοῦ Λαπλάτα ποταμοῦ ὁ ἀρχηγὸς Σαβλέτας, ἐδιαμοίρασε τὴν συνοδίαν εἰς διάφορους λόγους, τοὺς ὁποίους ἐδιώρισε νὰ ἐρευνηθῶσι ταῖς νεροσυρμαῖς. Ἀλλὰ πρὶν νὰ διασκορπίσῃ τοὺς κυνηγούς του, ἔσκαψε κρυφὰ διάφοραις γούβαις, μέσα εἰς ταῖς ὁποῖαις ἐφύλαξεν ἐκεῖνα τὰ σκεύη καὶ πολεμοφόδια ἀπὸ τὰ ὁποῖα

κατά τὸ παρὸν δὲν εἶχαν ἀνάγκην. Οἱ κρυψιῶνες ἐτούτοι, σκαμμένοι εἰς τὴν γῆν καὶ ἐπιμελῶς σκεπασμένοι μὲ χόρτα ἢ βάτους, εἶναι ἢ μοναχαῖς ἀποθήκαις τῆς ἐρήμου. Κάμνοντάς ταις εἰς εὐθειγραμμία μὲ μερικά δένδρα ἢ μὲ κορφαῖς βουνῶν, ταῖς ξαναυρίσκουν χωρὶς κόπο, καὶ οἱ ἴδιοι ἄγριοι δὲν ἔχουν ἄλλο μέσο παρακαταθήκης εἰς τὰ γουενερικά ὁποῦ ἐμπορεύονται. Ἡ τέχνη νὰ κατασταῖνουν ἀθεώρητους ἐτούτους τοὺς λάκους ἔφθασεν εἰς τέτοιαν ἐντέλειαν ἀπὸ τοὺς κυνηγοὺς ὥστε, ὅσον πονηροὶ καὶ πανούργοι εἶναι οἱ Μαυρόποδοι, σπάνιαις φοραῖς ἐπιτυχαίνουν νὰ τοὺς ξεσκεπάσουν. Ἀλλὰ δὲν ἀρκοῦσε μόνον ν' ἀλαφρωθοῦν ἀπὸ ἀνόφελα σκεύη, ἔπρεπε ἀκόμη νὰ προμηθευθοῦν ἀπὸ ζωτροφίας διὰ ὅλον τὸν καιρὸν τοῦ κυνηγίου. Ὁ ἀρχηγὸς Σαβλέτας ἀποφάσισε πρὶν διαμοιρασθοῦν νὰ γένῃ ἓνα μεγάλο κυνήγι εἰς τὰ βουβάλια. Πρὸσφατα ἔχνη ἀπόδειχναν ὅτι ἐκεῖ κοντὰ εὐρίσκοντο ἓνα κοπάδι, καὶ διὰ τοῦτο ἡ συντροφία ἔκαμ' ἓνα γύρο, διὰ νὰ τὸ ἀπαντήσῃ εἰς ταῖς ὄχθαις μιᾶς νεροσυρμῆς ἀπὸ τὴν ὁποία ἐμελλε νὰ περάσῃ. Σύνγερα κουρνιακτοῦ καὶ δυνατῆ μυρωδιά μύσχου ὁμοῦ μὲ τὸ τρέξιμο ὁποῦ προξενεῖ τὸ ἀντιπόδημα τῶν βουβαλιῶν, εἰδοποίησε τοὺς κυνηγοὺς ὅτι τὸ κοπάδι ἐσίμονε. Ἦταν σχεδὸν πέντε χιλιάδαις βουβάλια, τὰ ὁποῖα ἐπροχωροῦσαν μὲ ἀταξίαν, ἀλλὰ πυκνὰ μαζομένα καθὼς ἓνα γράτευμα ἀπὸ ἀγριανθρώπους. Ἡ συντροφία ἐπαρατάχθη εὐθὺς εἰς σχῆμα ἡμικυκλίου, ἐνῶ οἱ κυνηγοὶ ὁποῦ εἶχαν καλῆτερα ἄλογα ὤρμησαν εἰς τὸ κοπάδι, ἀνάμεσα εἰς τὸ ὁποῖο ἐφάνη ὅτι ἐλάθησαν. Δὲν ἄργησαν νὰ ξαναφανοῦν διώχοντες ἐμπρὸς καμμία κατοστή βουβάλια ὁποῦ τὰ ἐχώρισαν ἀπὸ τὰ ἐπίλοιπα καὶ τὰ ἐσπρωχναν κατὰ τοὺς συντρόφους τους. Τότες ἄρχισε ἓνας ἄρρυθμος τοῦ ὁποίου δὲν ἠμποροῦμεν νὰ δώσωμεν τὴν ιδέαν. Ἡ τουφεκία ἐανακτόνονταν μὲ ταῖς κραυγαῖς τῶν κυνηγῶν, καὶ τὰ χρεμετίσματα τῶν ἀλόγων μὲ τὰ μουγκριτὰ τῶν βουβαλιῶν. Τέλος πάντων ὅταν ἡ ταραχὴ ἔπαυσε ὀλίγο καὶ ὁ καπνὸς καὶ ὁ κουρνιακτὸς ἐκατακάθισαν, ἔβλεπε ἓνα μέρος τῆς πεδιάδας σκεπασμένο ἀπὸ σκοτομένα καὶ λαβομένα βουβάλια. Ἐπῆραν ἀπὸ τὰ δαμάλια τὰ σκώτια καὶ ταῖς γλώσσαις, καὶ ταῖς ἀγελάδαις ταῖς ἔκοψαν εἰς κομμάτια. Ἡ ῥάχη, ἡ καρδία, καὶ τὰ παῖδια, ὡσάν ὁποῦ ἦταν τὰ καλῆτερα μέρη, ἐβάλεθκαν χωριστὰ διὰ ταῖς χαρμύσναις ἡμέραις, καὶ ἐμάζοζαν τὸ μυαλὸ τῶν μεγάλων κοκκάλων ὁποῦ εἶναι τὸ ἐλλεκτότερο φαγητὸ τῆς ἐρήμου. Τέλος πάντων ὅλα τὰ ἀλάτιασαν, τὰ ἐφόρτσαν εἰς τὰ μουλάρια καὶ καθὼς λόγος ἀνεχώρησε διὰ τὸν τόπον ὁποῦ τοῦ ἐπροσδιορίσθη. Ὁ λόγος εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκε ὁ Δαβὶδ ἦταν εἰς τὴν ὁδηγίαν τοῦ Πέτρου,

καὶ ἐξεκίνησε πρὸς τὰ λειβάδια τοῦ Σβάλ. Ὁ Σόχος, σχεδὸν τέλειαις ἰατρευμένος, τὸν ἀκολουθοῦσε.

Τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ ταξιδίου τους ἀπάντησαν εἰς τὰ βάζη μιᾶς λαγγαδιᾶς ἓνα ἄλογο χωρὶς καβέλαρη, τὸ ὁποῖο ὁ Κόζας τὸ ἐπῆρε, καὶ τότες ὁ Δαβὶδ τὸν ἐπαρακίνησε νὰ γυρίσῃ εἰς τὸν τόπον του.

—Μήπως καὶ ὁ ἀδελφός μου μ' ἐβαρέθηκε; ἐρώτησε μὲ σοβαρότητα ὁ Σόχος.

—Διόλου, ἀποκρίθη ὁ Δαβὶδ, ἀλλὰ πρέπει νὰ ὑπάρχῃ κάποιος ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἐδικούς σου τοῦ ὁποίου ἡ ἀπουσία σε πικραίνει. Τὰ μάτια τοῦ Σόχου ἐλαμποκόπησαν, καὶ τὰ βουβούνια του ἐφούσκωσαν.

—Ἐγὼ μίαν ἀδελφὴν εὐμορφην, καλὴν, καὶ ἐπιδέξειαν ὡσάν τὸ καστόρο.

—Λοιπὸν διατὶ δὲν θέλεις νὰ ὑπάγῃς νὰ τὴν εὕρῃς;

Ὁ Σόχος διὰ μερικαῖς στιγμαῖς ἐσιώπησε.

—Ὁ ἀδελφός μου δὲν ἔστησε ποτὲ ταῖς παγίδαις του εἰς τὰ ρεύματα, εἶπε τέλος πάντων, καὶ ἐγὼ θέλω νὰ γένω δάσκαλός του.

—Σ' εὐχαριστῶ, ἀποκρίθη ὁ Δαβὶδ, ἀλλ' ἄλλοι θέλει μοῦ δεῖξουν ὅσα ἐγὼ δὲν γνωρίζω. Γύρισε εἰς τὴν ἀδελφὴν σου, καὶ ἠσύχασέ την.

Ὁ Σόχος ἔκαμε καθὼς ὑποσχέθη, καὶ ἔπαυσε ἀπὸ τοῦ ν' ἀποκρένεται εἰς ταῖς παρακίνησας τοῦ Δαβίδ. Ὅλα ἐτούτα ἐφανέροναν ὅτι ὁ Κόζας ἀποφάσισε ν' ἀποδείξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του εἰς τὸν Δαβίδ, βοηθῶντάς τον εἰς τὸ κυνήγι, καὶ ἐπαγρυπνῶντας εἰς τὴν προφύλαξίν του. Τούτην τὴν γνώμη του ἦτο ἀδύνατο νὰ τὴν ἀλλάξῃ, καθὼς ἐπαρατήρησεν ὁ Πέτρος, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ νέος Ἀμερικανὸς τὸ εἶχε φανερώσῃ.

—Διὰ καλὴ σου τύχην ἀπάντησες ἄνθρωπον καλόγνωμον, εἶπεν ὁ Πέτρος, καὶ πρέπει νὰ εὐχαριστήσῃς τὸν Θεὸν ἐπειδὴ οἱ Κόκκινοι εἶναι ἢ ὅλοι καλοὶ ἢ ὅλοι κακοί. Ἡ καρδία τῶν περισσώτερων ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι καθὼς ἐκεῖναις ἢ πεδιάδαις εἰς ταῖς ὁποῖαις δὲν εὐρίσκεις ἄλλο παρὰ βάραθρα καὶ βράχους, ἀλλ' εἶναι καὶ μερικαῖς πλέον καρπόφοραις ἢ ὁποῖαις ὁμοιάζουν ταῖς πεδιάδαις ὁποῦ βόσκουν τὰ βουβάλια, ποτισμέναις ἀπὸ ποτάμια, γεμάταις ἀπὸ δένδρα, καὶ σκεπασμέναις ἀπὸ χορτάρια.

Τέλος πάντων ἡ συνοδία τοῦ Πέτρου ἔφθασε εἰς ταῖς νεροσυρμαῖς, καὶ ἐτοιμαζόντων ν' ἀρχινήσῃ ταῖς ἐργασίας τοῦ κυνηγίου. Οἱ κατάσκοποι ἐξεσκέπαζαν τὰ χορτάρια ὁποῦ δὲν εὐρίσκοντα

παρά εις τὰ σύνορα τοῦ τόπου ὅπου κατοικοῦν τὰ κασόρια. Ὅλα λοιπὸν ἐπρομηθεύσαν εὐτυχισμένον κυνηγι, ὅταν ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς, ἔφθασε ἀντιποδῶντας καὶ φωνάζοντας:

— Παλούκια. Παλούκια.

Ὁ Πέτρος ἔτροξε κατὰ τὸ μέρος ὅπου ἐκεῖνος ἔδειχνε, καὶ εἶδε εἰς τάλιρινά κλαδία δένδρων μπηγμένα εἰς τὴ λάσπη, καὶ τοῦτο ἐφάνερονε ὅτι κυνηγοὶ ἀπεράσανε προτύτερα. Μετ' ὀλίγον ἐβεβαιώθησαν εἰς τοῦτο, διότι ὅσον ἐπροχώρουν εὔρεσκαν ταῖς κατοικίαις τῶν καστόρων ἄδειαις, τὰ βουβάλια ἀποδιωγμένα, καὶ ἀκόμη ἐξέχωρίζαν πρόσφατα σημάδια τοῦ γρατοπέδου. Ὁ Πέτρος εἶδε ὅτι ἂν ἐξακολουθοῦσε νὰ προχωρῆ ἐκινδύνευε νὰ χάσῃ τὴν ἐκστρατεῖαν του. Ἀλλάξε λοιπὸν παρευθὺς στοχασμὸν καὶ ἐκίνησε πρὸς τὸν ποταμὸν τοῦ Φιδιοῦ. Κατὰ δυστυχίαν ὁ δρόμος ὅπου ἔπρεπε νὰ περπατήσουν ἦταν μακρυνὸς καὶ κοπιαστικός. Ὅσον ἐπροχωροῦσε ἡ συνοδία ἡ γῆ ἐγενότουν περισσότερον βουνώδης, τὸ χόρτο ἐλιγότευε, καὶ τ' ἄλογα μὴν εὐρίσκοντας ἄλλην τροφὴν παρὰ τὴν φλοῦδα τῆς ἐτιᾶς, καὶ ἕνα εἶδος πικρῆς ἀλιφασκιάς, ἀδυνατίσαν τόσο ὥστε δὲν ἤμποροῦσαν νὰ βαστοῦνε περισσότερον τοὺς καθελαρέους, καὶ διὰ μεγαλύτερη δυσυχία τους ἡ ζωοτροφία ἐτέλειεσαν καὶ τὸ νερὸ ἔλειπε.

Ἐσφαξαν ἕνα μουλᾶρι, ἔσφαξαν καὶ ἄλλο, ἐλπίζοντας νὰ εὐροῦν τόπον ὀλιγότερον ἐρημον, ἀλλὰ τὸ βουνὸ ἐκατασθέντουν περισσότερον ξερὸ. Τέλος πάντων ἡ συνοδία ἐσταμάτησε μισοπεπασμένη εἰς ἕνα βουνὸ, ὃ ὀρίζωντας τοῦ ὁποίου ἐτέλειεσε εἰς μίαν ἀραδαχρῖ ἀπὸ ῥάχαις, καὶ οἱ κυνηγοὶ ἀδυνατισμένοι ἀπὸ πείναν, δίψαν, καὶ κόπον, ἐξαπλόθησαν εἰς τὸ πετρωτὸν ἔδαφος βουβοὶ καὶ ἄλαλοι ἀπὸ τὴν ἀπελπισίαν. Ὁ ἴδιος ὁ Πέτρος τὰ ἔχασε, καὶ μόνος ὁ Σόχος ἐστεκότου ὀρθὸς καὶ μὲ ἀκίνητα μάτια ἐφαινότου ὅτι ἐξέταζε ταῖς περιπλοκαῖς τῶν βουνῶν, καὶ τέλος πάντων ἐπλησίασε εἰς τὸν γέρον κυνηγὸν.

— Ὁ ἀδελφός μου δὲν βλέπει ἐκεῖ κάτω ἕνα γαλαζιον ἀμὸν ἀνάμεσα εἰς ἐκεῖναις ταῖς δύο κορφαῖς;

— Ναί, καὶ τί μὲ τοῦτο; ἐρώτησεν ὁ Πέτρος.

— Πολλὰ καλὰ, εἶπεν ὁ Κόζας, ἐκεῖ ποῦ σηκώνεται ἀτμὸς σημαδεύει ὅτι τρέχουν νερά, καὶ ὅπου ὑπάρχουν νερά δὲν λείπουν ποτὲ οὔτε βοσκαῖς οὔτε βουβάλια.

Ὁ κυνηγὸς ἔσεισε τὸ κεφάλι του ὡσὰν νὰ ἔδειχνε ὅτι δὲν ἔδινε πίστιν.

— Ὁ ἄσπρος ἀδελφός μου νὰ μὴ κάμῃ ἄλλο παρὰ νὰ μοῦ δώκῃ τὸ ἄλογο τὸ λιγότερον κοπιασμένον, καὶ μία καρβίνα, καὶ δὲν θὰ νυκτώσῃ ὅπου θὰ φέρῃ καλάς εἰδηταῖς.

Ὁ Πέτρος ἐσυμφώνησε εἰς ὅσα τοῦ ἐζήτησε, καὶ παρευθὺς ὁ Κόζας ἔγεινεν ἄφαντος ἀνάμεσα εἰς ταῖς λαγγαδίαις τῶν βουνῶν.

Μόλις ἀπέρασαν ὀλίγαις ὥραις καὶ αὐτὸς ἐξανάλθε ἔχοντας εἰς τὸν λαμὸν τοῦ ἀλόγου του κρεμασμένον ἕνα ζαρκάδι, καὶ εἰς τὴν ῥάχην δεμένον ἕνα ἀσκὶ γεμάτον νερό. Οἱ κυνηγοὶ βλέπωντάς τον ἐόγαλαν κραυγαῖς χαρᾶς, καὶ παρευθὺς ἀναψαν φωτιὰ μὲ ταῖς ξηραῖς ἀλιφασκιάς, καὶ τὸ ζαρκάδι εἰς ὀλίγαις στιγμαῖς ἦτο ψυμένον καὶ φαγομένο. Ὁ Σόχος ἐδιηγῆθηκε ἀκολούθως ὅτι εὔρηκε εἰς τ' ἀριστερὰ μίαν λαγγαδίαν σκεπασμένην ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπὸ ἕνα εἶδος λεπτοῦ χόρτου, καὶ τόσο στενὴν ὅπου ἤθελε τὴν πάρει κανεῖς διὰ τὸ παλαιὸ στρώμα ἐνὸς χειμάρρου, καὶ δὲν ἀμφίβαλαν ὅτι προχωρῶντας μέσα εἰς ἐκεῖνο τὸ χαντάκι ἤθελε φθάσουν μὲ περισσότερον εὐκολίαν, καὶ πλεον γλήγωρα εἰς τὴν πεδιάδα. Ὁ Πέτρος ἦτον τῆς ἰδίας γνώμης, καὶ οἱ κυνηγοὶ ἀφοῦ ἐχόρτασαν ἐπῆραν τὸν δρόμον τῆς λαγγαδιάς, ὅπου ὁ Σόχος ἐξεσκέπασε.

Τὸ ἴδιο βράδυ ἦσαν ἐκεῖ γρατοπεδευμένοι, καὶ παρευθὺς τὴν αὐρινὴν ἀρχίνησαν νὰ κατεβαίνουν. Ὁ Σόχος εἰς τὸν ὅποιον εἶχαν πάλιν ἐμπιστευθῆ τὸ καλῆτερον ἄλογο καὶ τὸ καλῆτερον τουφέκι, ἐξανάφη τὸ βράδυ φέροντας δύο μαλλιαρὰ ζυγούρια, τὰ ὅποια ἐχρησίμευσαν διὰ δαῖπνο. Τὸ ἴδιο ἔκαμε καὶ ταῖς ἀκόλουθαῖς ἡμέραις, προμηθεύοντας μόνος του ἀπὸ ζωοτροφίας τὴν συνοδίαν. Τέλος πάντων τὴν δέκατην ἡμέραν ἐξάνοιξαν τὴν πεδιάδα.

Μόλον ὅπου ἐνύκτωσε, οἱ κυνηγοὶ ἔχοντες μεγάλην ἀσποῦδα διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὸ ποτάμι, ἀρχισαν νὰ τρέχουν τὰ κορφοβούνια χωρὶς νὰ προσμείνουν νὰ ξημερώσῃ. Ἀπαρατηρήματα ἔχοντες τὰ χαλινάρια, ἐπροχωροῦσαν εἰς τὸ σκοτάδι μὲ τὴν συνηθεισμένην ἐκείνην χαρὰν ὅπου αἰσθάνονται οἱ ταξειδιῶταις ὅταν γλυτώσουν ἀπὸ μεγάλους κινδύνους. Ἐτότες ἐξαφνα μία τρομερὴ κραυγὴ τοὺς ἔκαμε νὰ σταματήσουν. Ἐγύρισαν καὶ εἶδαν τὸν Σόχον ὅπου ἀντιπὸδίζε καταπάνω τους μὲ ὅλη τὴν γλιγωράδα τοῦ ἀλόγου του.

— Ἄς πάῃ στὸ διάβολο ὁ Κόζας, εἶπεν ὁ Πέτρος.

— Σταματήσετε, σταματήσετε, ἐφώναζε πάλι ὁ ἄγριος.

Ὁ Λαβὶδ ἐσταμάτησε τ' ἄλογόν του καὶ ἐστράφηκε ὀπίσω.

— Ὅπισω, ἂν ἀγαπάτε τὴν ζωὴν σας, ἐφώναζεν ὁ Σόχος, καὶ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν ἐσῆμνε εἰς αὐτούς. Πατεῖτε εἰς τὰ χεῖλα τῆς ἀβύσσου τῆς πεδιάδας τοῦ Λάβα.

— Πῶς; ἐφώναζεν ὁ Πέτρος.

— Κύτταξε, ἐφώναζε σηκώνοντας τὴν λαυπάδα του. Οἱ κυνηγοὶ ἐτραβήχθησαν βγάνοντας κραυγαῖς τρόμου. Εἰς ὀλίγα πατήματα ἀπὸ

αυτοὺς ἀνοιγόντων ἄπατο βάραθρο, τὸ ὅποιον ἐχώριζε διὰ ἓνα καλὸ τρίτο τὸ πλάτος τῆς πεδιάδας.

—Μὰ τὸν Θεόν, εἶπεν ὁ Πέτρος, χωρὶς ἐτοῦτον τὸν Κοκκινὸ-δέρματο τώρα θὰ εἴμαστε ὅλοι εἰς τὸν ἄλλον κόσμον.

—Οἱ ἀδελφοί μου νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴ ρίζα τοῦ βουνοῦ, ἐξαναεῖπε ὁ Σόχος. Ἐκεῖ θέλει εὐροῦν νερὸ καὶ καλὸ τόπο διὰ στρατόπεδο. Καὶ πραγματικῶς τοὺς ᾠδήγησε εἰς ταῖς ὄχθαις ἑνὸς βυακιοῦ τὸ ὅποιον ἐχυνότου ἀπὸ τοὺς βράχους, καὶ ἐχανότου μέσα εἰς τὸ μεγάλο χάσμα τῆς πεδιάδας τοῦ Λάβα. Ὁ Κόζας εἶχεν ἀφήσει ἐκεῖ δύο ἀγριόγιδαις διὰ τὸ δεῖπνο τῆς καραβάνας. Τὴν αὐρινὴ ἀφοῦ ἔκαμαν ἐξ ἀνάγκης ἓνα μεγάλο γύρο διὰ ν' ἀποφύγουν ταῖς ἀβυσσοῖς τῆς πεδιάδας, ἐτράβιζαν πρὸς ἀνατολάς. Ἡ συνοδία ἐπατοῦσε τὴν γῆν τοῦ κυνηγιῦ βρεμμένη ἀπὸ τὰ ποτάμια Μαλαδ καὶ Δασώδη καὶ ἐκεῖ ἐξαναρχήνησαν τὸ κυνήγι.

(Ἀκολουθεῖ).

ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟΝ ΕΝ ΚΑΙΡῳ, ΞΗΡΟΧΟΡΤΟΥ.

(ΕΚ ΤΟΥ ΛΙΓΓΑΙΚΟΥ.)

«Ναι», λέγει ὁ γεωργός, «εἶναι ἄπρεπος ἢ τῶν χειροτεχνημάτων ἐργασία κατὰ τὸ Σάββατον, καὶ ἔπρεπε νὰ ἐμποδισθῇ. Ἀλλὰ τί θὰ συμβῇ ἐν καιρῷ τοῦ Ξηροχόρτου; Ἡ ἀτμοσφαῖρα ἐσκοτοδινιάσει, καὶ πολλὰς Ξηροχόρτος εἶναι ἔξω. Διὰ πολλὰς ἡμέρας ἔβρεχε· τὸ δὲ Σάββατον ἔρχεται καλοκαιρινόν. Τί θέλει γίνεαι; ἀρὰ γε θέλουσιν ἀναπαυθεῖν οἱ γεωργοί, ὡς κατὰ τὰ ἄλλα Σάββατα, θέλουσιν παρακολουθεῖν τὴν δημόσιον λατρείαν, ὃ δὲ χόρτος νὰ διαμῆνῃ οὕτως; ἢ θέλουσιν ὑπάγειν εἰς τοὺς ἀγρούς, ἵνα φροντίσωσι περὶ τοῦ χόρτου καὶ τὸν ἐξασφαλίσωσιν;» Ἄς ἐπαναπαυθῶσι, καὶ παρακολουθῶσι τὴν δημόσιον λατρείαν, καὶ ἐκτελῶσι τὰ ἐπιβαλλόμενα καθήκοντα τοῦ Σαββάτου. Ἄς εὐχαριστηθῶσι μὲ ὅσον χόρτον δυνηθῶσι νὰ ἐξασφαλίσωσιν εἰς τὰς ἑξ ἡμέρας. «Ἐξ ἡμέρας ἐργᾶ, καὶ ποιήσεις, λέγει ὁ Θεός, πάντα τὰ ἔργα σου. Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν Σαββάτων, τοῦ ἀγιάζειν αὐτήν.» Ὁ Θεός οὐδεμίαν ἐξαίρεσιν ποιεῖ διὰ τὸν τοῦ Ξηροχόρτου καιρόν.

«Ἀλλὰ δύναται νὰ βρέξῃ τὴν δευτέραν, καὶ ἐπομένως ὁ χόρτος νὰ βλαφθῇ, ἢ καὶ νὰ κλαπῇ». Τοῦτο ἐστὶν ἀληθές· ἀλλ' εἶναι προσέτι ἀληθές ὅτι ἓνας ἄνθρωπος δύναται ν' ἀσθενήσῃ τὴν δευτέραν καὶ ν' ἀποθάνῃ. Ἐὰν αὐτὸς δὲν ἐργασθῇ τὸ Σάββατον, δὲν θέλει εἰσθαί

ικάνος νὰ ἐργασθῇ καθόλου. Ἄφ' ἐτέρου ἐνδέχεται ἵνα μὴ βρέξῃ τὴν δευτέραν, καὶ ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ζῇ καὶ ὑγιαίνῃ καὶ ἐργάζεται κάλλιον παρ' ἂν ἤθελεν ἐργασθῇ τὸ Σάββατον. Ἡ ἐὰν ἤθελε βρέξῃ τὴν δευτέραν καὶ πέμπτην καὶ ὁ χόρτος βλαθῇ, ἢ καὶ κλαπῇ, δὲν πρέπει διὰ τοῦτο νὰ ἐργασθῇ τὴν κυριακὴν. Ὁ Θεός δὲν εἶπε, σὺ δὲν θέλεις πράξειν οὐδὲν ἔργον, ἐκτὸς τοῦ τοῦ Ξηροχόρτου, ἂν καὶ φαίνεται ὅτι δύναται νὰ βρέξῃ. Οἱ ἄνθρωποι λοιπὸν δὲν ἔχουσι δικαίωμα νὰ κάμωσι τοιαύτην προσθήκην. Ὁ ἐπιπροσθέτων τι εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, ἢ ἀφαιρῶν ἀπ' αὐτοῦ, ὑποπεσεῖται εἰς τὴν αὐτοῦ ἀράν.

Οἱ ἄνθρωποι οὐδὲν ἔχουσι δικαίωμα ἵνα κερδίσωσι περισσοτέραν ἰδιοκτησίαν, ἢ νὰ ἐξασφαλίσωσι περισσώτερόν τι παρ' ὅ,τι δύνανται εἰς τὰς τακτικὰς ὑποθέσεις, τηροῦντες ἀγίαν τὴν ἡμέραν τοῦ σαββάτου. Τοιοῦτοτρόπως αὐτοὶ δύνανται ν' ἀπολαύσωσι πᾶν ὅ,τι τοὺς ἀναγκαῖοι, καὶ νὰ κατέχωσι πᾶν εἶτι δικαίωμα ἔχουσιν.

Ἄλλ' ὅμως λέγουσιν «ἐὰν μία οἰκία πυρπολήται, σὺ θέλεις ἐπιτρέψειν εἰς τινὰ νὰ τὴν ἀποσβέσῃ; Ἐὰν ἤθελεν ἐπισκεθεῖν μὲ αἰφνιδίον τινὰ καὶ ἀπροσδόκητον κατακλυσμὸν, ὅς τις ἀπειλεῖ ἵν' ἀπορροφήσῃ τὴν οἰκίαν του, θέλεις ἐπιτρέψειν αὐτῷ, ἐὰν δύναται νὰ τὴν ἐξασφαλίσῃ, καὶ τοῦ ἢ οἰκογένειά του ἡδύνατο νὰ φύγῃ ἀπ' αὐτήν, καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ μὴ ἀπολέσωσι τὴν ζωὴν των;»

Αὗται εἰσὶν αἰφνιδιοὶ περιστάσεις, ἄσπερ οὐδεμία προνοήσις ἢ σοφὸς φροντίς, διαρκούσης τῆς ἐβδομάδος, δύναται νὰ προφυλάξῃ. Αὗται δὲν ὑπάγονται ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν τακτικῶν ὑποθέσεων· καὶ ὅ,τι γίνῃ πρέπει νὰ γίνῃ κατὰ τὸν καιρὸν καθ' ὃν ἡ πρόνοια θέλει νὰ συμβῇ, εἰ δὲ μὴ, παντελῶς. Τοῦτο εἶναι πασιδῆλον. Τοῦτο δὲ εἶναι πάντῃ διάφορον ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ νὰ καλύπτωμεν δηλ. ἢ νὰ προφυλάττωμεν τὸν χόρτον. Εἶναι δὲ μέρος τῆς τακτικῆς ἀσχολίας τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν εἶναι ἀληθές, ὅτι, ἐὰν αὐτὸς δὲν πράξῃ τοῦτο εἰς ἓνα Σάββατον, δὲν δύναται νὰ τὸ πράξῃ καθόλου. Ἡ πείρα δεικνύει ὅτι δύναται νὰ γίνῃται τακτικῶς κατὰ τὰς ἄλλας ἡμέρας· μάλιστα οἱ μὴ ἐργαζόμενοι κατὰ τὰς ἐκτὸς τοῦ σαββάτου ἡμέρας, δύνανται νὰ νομίζονται ἀσφαλέςτεροι ἐκείνων, τῶν κατὰ τὸ Σάββατον ἐργασθέντων, ἐν γένει εἶναι ὠφελιμώτερον καὶ διὰ τὸν παρόντα κόσμον, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τὸν μέλλοντα, τὸ νὰ μὴ παραβῶμεν τὴν ἡμέραν ταύτην.

Ἀριθμὸς τις ἀνθρώπων, ἐθέρισέ ποτε μεγάλην τινὰ ποσότητα Ξηροχόρτου. Πολλαὶ ἡμέραι παρῆλθον βροχεραὶ, ἦλθε καὶ ἡ τοῦ σαββάτου, ἦν δ' αὕτη εὐάρεστος πάνυ. Κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἄνθρωπος τις ἔμεινεν εἰς τὸν οἶκόν του, ἤνοιξε τὸν χόρτον του, ἐφρόντισε περὶ αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ δειλινὸν τὸν ἔθεσεν εἰς τὴν ἀποθήκην του.

Οἱ γείτονές του οὐδὲν τῶν καλῶν τούτων ἐπραξαν, ἀλλ' ὑπῆγον ὡς συνήθως μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ ναόν. Ἐπιστρέφοντες, εἰς ἐξ αὐτῶν ἀπήντησε τὸν ἄνθρωπον ὃς εἶχεν ἐργασθῆν ἐπὶ τοῦ ξηροχόρτου, καὶ ἐξέφρασε τὴν λύπην του, ὅτι οἱ γείτονες αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ μὴν εἰσὶ τοσοῦτον δεισιδαίμονες ὥστε ν' ἀναχωρήσωσι, καὶ ἀφήσωσιν ἐκθεμένον τὸν χόρτον των, ἵνα πάλιν βραχῆ. Αὐτὸς εἶπεν ὅτι ἐράθη σοφώτερος, ἐξασφαλίσας τὸν ἐκυτοῦ, «τώρα», εἶπεν αὐτὸς, «ἠμπορεῖ νὰ βρέξῃ πάλιν τὴν δευτέραν, ὥστε σεῖς νὰ μὴ δυνηθῆτε νὰ ἐμβάσπητε τὸν ἰδικὸν σας». Τοῦτο εἶν' ἀληθές. Οἱ γείτονές του τὸ ἐγνώριζαν· ἀλλ' αὐτοὶ συνήνεσαν ἵνα ἐναποθέσωσιν αὐτὸν τῷ Θεῷ. Ἐν πρᾶγμα εἶν' βέβαιον, ὅτι δὲν ἤθελε βρέξει ἄνευ δικαίων λόγων. Ἐπίσης ἕτερόν τι εἶν' βέβαιον ὅτι, ἐὰν ἤθελε βρέξειν, καὶ ὁ χόρτος ἤθελε βλαβῆ, ἢ καὶ κλαπῆ, ὅτι δὲν ἤθελεν εἶσθαι τοσοῦτον μέγα κακόν, ὅσον ἤθελεν εἶσθαι ἐὰν ἐπραττον, ὅτι ἐγνώριζον ὡς ἄνορθον. Ἦλθεν ἡ δευτέρα, καὶ ἐβρέξε προσέτι τὴν τρίτην καὶ τετάρτην· ἡ πέμπτη ὑπερβαλλόντως ἦν εὐάρεστος. Ὅσον ξηροχόρτον θν αὐτοὶ εἶχον ἐξω, ὑπῆγον φιλοπόνως νὰ τὸν ἐργασθῶσιν· ἡ παρασκευὴ ἦτο λαμπρά, ὡς ἐπίσης καὶ τὸ σάββατον. Ἄπας ὁ εἰς τὴν βροχὴν ἐκτεθείς χόρτος εἶχεν ἐντελῶς ἀποξηρανθῆν καὶ μετακομισθῆν. Ἦλθε καὶ τὸ σάββατον, τὸ πρῶτον αὐτοῦ μέρος ἦτον εὐάρεστον, ἀλλὰ πρὸς τὸ δειλινὸν ἐν νέφος ὑψώθη, φαινόμενον σκοτεινὸν καὶ σκιερὸν. Ἐξετείνετο καὶ ἐκινεῖτο πρὸς τὴν ἀποθήκην εἰς ἣν κατὰ τὸ προηγούμενον σάββατον, ὁ ἄνθρωπος εἶχεν ἐναποθέσειν τὸν χόρτον του, καὶ ὅπου τὸν ἐνόμιζεν «ἐξησφαλισμένον». Αἱ ἀσραπαὶ ἐτόξευον ἐνθεν καὶ ἐνθεν, καὶ βαθμυδὸν κατέβησαν ἐπὶ τῆς ἀποθήκης. «Ἐκατάλαβα», εἶπεν ἄνθρωπός τις ὅστις ἦν πλησίον, «ὅτι τὴν ἐκτύπησεν ἀπὸ τὸν κρότον». Ἠγέρθησαν ἀμέσως καὶ ἔτρεξαν εἰς τὸ παράθυρον, καὶ ὁ καπνὸς ἐξήρχετο τῆς ἀποθήκης ἐκείνης. Ἐκρούσαν τοὺς κώδωνας, ἐξέφερον τὰς ἀντλίας, καὶ εἰργάσθησαν τὸ κατὰ δύναμιν, ἀλλ' οὐκ ἠδυνήθησαν νὰ σταματήσωσι τὸ πῦρ. Εἶδον ὅτι ἡ ἀποθήκη ἔπρεπε νὰ χαθῆ. Ἀλλὰ δὲν φθάνει ἄχρις ἐνταῦθα· αἱ ἀποθήκαι τῶν γειτόνων του ἦσαν τοσοῦτον πλησίον εἰς κάθε μέρος, ὥστε ἐφαίνετο ἀδύνατον νὰ ἐμποδίσωσιν αὐτάς ἀπὸ τοῦ νὰ πυροφλεχθῶσιν. Ὅμως ἐπειδὴ αἱ φλόγες ἐξήρχοντο καὶ οἱ σπινθῆρες ἤρχισαν νὰ πετώσιν, ἡ βροχὴ ἐχύνετο ποταμυδόν, ἦτις μαζὺ μὲ τὰς ἀντλίας, κατέβρεχον τοσοῦτον ἐντελῶς ἐκείνας τὰς ἀποθήκας μὲ ὕδωρ, ὥστε οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπυρπολήθη, ἡ δὲ τοῦ παραπάντος τὸ σάββατον ἀποθήκη κατεκαύθη μεταξύ αὐτῶν «ἐξ ἡμέρας ἐργᾶ καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου». Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος οὐδὲν πλέον ἐπραξεν, ἀνυπακού-

ων τὸν Θεόν, οὐδ' οἱ γείτονες αὐτοῦ ἐβλάβησαν ὑπακούοντες αὐτόν. Ἐκ τούτου ἔπεται ὅτι ὁ συνάγων ἐν τε καιρῷ καὶ τρόπῳ ἀναρμοδίῳ πτωχὸς γεννήσεται. Οἱ ἄνθρωποι κρέμανται ἀπὸ τὸν Θεόν, τὸ τηρεῖν οὖν τὰς ἐντολάς αὐτοῦ, μεγάλη ἐστὶν ἀμοιβή· εἶν' ὠφέλιμον ἐπομένως τὸ νὰ προσέχωμεν εἰς τὴν περὶ τοῦ Σαββάτου ἐντολήν, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὰς ἄλλας. (Dr. Edwards).

Ἐν Αἰξουρίῳ Κεφαλληνίας. Τῆ 20 Νοεμβρίου 1858. Ἐ. Ἑλλ.

ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ ΔΙΒΑΘΗΝΟΠΟΥΛΟΣ.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΘΕΑΤΡΩΝ.

ΦΙΛΑΡΧΟΣ. Εἶναι καὶ ἐν ἄλλο μέσον διορθώσεως τοῦ λαοῦ, τὸ ὅποιον ἀπορῶ πῶς ἐλθσμένης.

ΦΥΞΑΡΧΟΣ. Ποιον;

ΦΙΛ. Τὰ θεάτρα. Καλὸν ἦτο ν' ἀνοιχθῶσι καὶ θεάτρα, νὰ παίζωνται τραγωδία, κωμῳδία, ἀκόμη καὶ ἡ Ὅπερα. Ὡ τί ὠραῖον πρᾶγμα ἡ Ὅπερα! Ἐνθυμοῦμαι καὶ ποθῶ πολλάκις τὴν Ὅπεραν τῶν Παρισίων.

ΦΥΞ. Δὲν εἶσαι, βλέπω, τῆς αὐτῆς γνώμης μὲ τὸν ὅστις ὤριζε τὴν Ὅπεραν, μεγαλοπρεπῆ μωρίαν, φορτωμένην ἀπὸ μουσικῆν, ὀρχήσεις, μηχανάς, καὶ σκηνογραφίας, μωρίαν ὅπως.

ΦΙΛ. Καλεῖ, τί λέγεις, δὲν σ' ἀρέσκουν τὰ θεάτρα, εὐρημα καὶ παίγιον τερπνὸν τῶν προγόνων μας;

ΦΥΞ. Δὲν κατηγορῶ τὰ θεάτρα· τὴν ἀρρώστιαν τῶν θεάτρων φοβοῦμαι, ἀρρώστιαν, ἣτις ἐθανάτωσε τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων. Μεγάλη μας δυστυχία, ἐὰν ἀρχίσωμεν τὴν πολιτείαν μας ἀπὸ τὰ καταλύσαντα ἄλλας πολιτείας κκκ. Ὑπὲρ τὰ τετρακόσια ἔτη ἔζησαν οἱ Ῥωμαῖοι χωρὶς θεάτρα· καὶ ὅλον ἐκεῖνο τὸ χρονικὸν διάστημα ἐφάνη ὁ καλὸς χρόνος τῆς διαγωγῆς των. Τὰ θεάτρα μετὰ ταῦτα ἐγέννησαν κατὰ μικρὸν τὴν θεατρομανίαν, ἣτις ἐκαμὲ τὸν δῆμον νὰ προσκολλᾶται εἰς ἐκείνον ἀπὸ τοὺς ἀρχοντας ἢ στρατηγούς του, ὅστις ἦτο πλέον ἄσωτος εἰς τὰς δαπάνας τῶν θεαμάτων, καὶ τέλος νὰ καταφρονήσῃ τὸσον τὴν ἐλευθερίαν, ὅσον νὰ μὴν ἐπιθυμῆ πλέον ἄλλο πλὴν ἄρτον καὶ θεάτρα, ὡς ἔλεγεν ὁ Ἰουδηνάλιος. Τίς δὲν ἐπαρτήρησε τὴν θεατρομανίαν τῶν Ἀθηναίων εἰς τοὺς ἐσχάτους χρόνους τῆς ἐλευθερίας των; αὐτὰ τὰ διωρισμένα εἰς πολέμου χρεῖας ἀργύρια, ἀπὸ στρατιωτικὰ μετέβαλον οἱ κτάρτοι δημαγωγοὶ μὲ νόμον εἰς θεωρικὰ, διὰ νὰ ἐμβαίνωσιν ἀρίσθως εἰς τὰ θεάτρα καὶ οἱ πτωχοὶ δημοτικοὶ, ἦγουν διὰ νὰ γίνωνται ἐπιπλέον ἀργότεροι, καὶ ἀκολούθως ἐπιθυμηταὶ τῶν ἀλλοτρίων κόπων. Θάνατον ὤρισαν ζηνίαν, ἀν ἐτόλμα τις νὰ προβῆλῃ νὰ μεταφερθῶσι ταθεωρικὰ εἰς τὴνπροτέραν αὐτῶν ὠφέλειαν καὶ χροσίν.

ΦΙΛ. Κατὰ τὴν γνώμην σου λοιπὸν, δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν θεάτρα· τοῦτο μὲ κακοφαίνεται. Πῶς ἔχομεν ν' ἀποκτήσωμεν Σοφοκλέας, Εὐριπίδας, Μενάνδρους, καὶ τόσους ἄλλους ἐνόδους τραγικοὺς καὶ κωμικοὺς ποιητὰς χωρὶς θεάτρα;

ΦΥΞ. Δὲν ἀποβάλλω ὀλότεια τὰ θεάτρα· ἀλλὰ δὲν θέλω οὔτε νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὴν περὶ θεάτρων φροντίδα, ἔχοντες τόσα ἄλλα φροντίδος ἀξιώτερα πρᾶγματα, οὔτε νὰ τὰ κατασχίσωμεν, ὡς εἶναι τὰ πλεῖστερα τῆς Εὐρώπης.

ΦΙΛ. Τρώνει! ἐνθυμούμαι τώρα, ὅτι τὰ κατηγοροῦσε καὶ ὁ περίφημος Πουσσῶς, φοβούμενος μὴ τὰ δεγθῶσιν οἱ Γενεναῖοι συμπολιταί' του.

ΦΥΞ. Καὶ εἶγε δίκαιον εἶθε ἤκουαν τὴν συμβουλὴν του! Ἄλλὰ ποῖαν χρεῖαν ἔχομεν ἡμεῖς τῆς νομοθεσίας τοῦ Πουσσῶ; Δὲν μᾶς λείπουν προγονικὰ παραδείγματα καὶ νομοθετήματα ἀρκετὰ, ὡς ἔλεγεν ὁ Δημοσθένης, νὰ μᾶς καταστήσῃσι εὐδαίμονας.

ΦΙΛ. Ἐκατηγόρησε κἀνεὶς ἀπὸ τοὺς παλαιούς μας τὰ σκηνικὰ δράματα;

ΦΥΞ. Αὐτὸς ὁ φιλόσοφος νομοθέτης, ὁ Σόλων ἀνεγνώσας βέβαια τὸν βίον του γραμμένον ἀπὸ τὸν Πλούταρχον. Ἡ περὶ θεάτρων κρίσις τοῦ Πλάτωνος δὲν εἶναι πλὴν ἐξηγήσις τῆς γνώμης τοῦ Σόλωνος, τὸσον πλέον ἀξιόλογος, ὅσον χωρὶς τὴν ὁδηγίαν αὐτῆς δὲν ἴθελ' ἴσως συντάξῃν τὴν ὥραϊαν κατὰ τῶν θεάτρων ἐπιστολὴν, τὴν πρὸς τὸν Δαλαμβέρτην, ὁ περίφημος Πουσσῶς. Ἡ μεγίστη μας καὶ ἀναγκασιότατή χρεῖα τὴν σήμερον εἶναι νὰ εἰσάξωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰς τέχνας, κατὰ τὸν φρόνιμον νόμον τοῦ Σόλωνος, νὰ προσηλώσωμεν τῶν πολιτῶν τὴν ἐπιμέλειαν εἰς αὐτάς, καὶ ὄχι νὰ αὐξάνωμεν τὰς ἀφορμὰς τῆς ἀργίας μὲ τὰ σκηνικὰ θεάματα, τὸσον ἐπικινδυνώτερα παρὰ τὰ παλαιὰ, ὅσον ἀναβαίνουν σήμερον καὶ γυναῖκες εἰς τὴν σκηνήν.

ΦΙΛ. Τοῦτο ὅμως ἔκαμε τῶν νεωτέρων τὰ θεάτρα καὶ τερπνότερα καὶ πολὺ πιθανώτερα παρὰ τὰ παλαιὰ. Ἄνδρες μιμούμενοι γυναῖκας δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κάμωσι τὴν μίμησιν τελείαν.

ΦΥΞ. Ἐπειδὴ γνωρίζεις τὰ σημερινὰ τῆς Εὐρώπης θεάτρα, δὲν σε λανθάνει βέβαια, ὅτι ἡ βασιλεύουσα εἰς τοὺς σκηνικοὺς ἀρετὴ δὲν εἶναι ἡ σωφροσύνη, οὐδ' ὅτι πολλὰ δράματα δὲν εἶναι σωφροσύνης διδακτήρια.

ΦΙΛ. Ἐχεις τι δίκαιον εἰς τοῦτο; πολλὰ θεάτρα ὀλίγον διαφέρουν ἀπὸ τὰ πορνοστάσια μ' ὅλον τοῦτο...

ΦΥΞ. Τολμηρότερον καὶ σαφέστερον ἐξηγεῖται σὺ παρ' ἐμέ. Βίπέ με λοιπὸν, ἂν συμφέρωσι εἰς τὴν παρούσαν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος τὰ θεάτρα. Ἡ κατάστασίς μας, φίλε, σήμερον ὁμοιάζει κατάστασιν ἀρρώστου, ἀναλαμβάνοντος ἀπὸ μακρὰν ἀσθένειαν. Καθὼς οὗτος κινδυνεύει νὰ ἀφαισῇ τὴν ἀκόμη ἀστερέωτον ὑγείαν του, ἐὰν ἀπροφυλάκτως μεταπηδῆσῃ ἀπὸ τὴν ἀρρώστικὴν ἀναγκασμένην διαίταν εἰς ἅλας τὰς συγχωρημένας εἰς τοὺς υγιαίνοντας ἀπολαύσεις, τὸν αὐτὸν κίνδυνον τρέχουμεν καὶ ἡμεῖς, ἐὰν πᾶραυτὰ δοθῶμεν εἰς ὅσας ἡ ἐλευθερία συγχωρεῖ ἀπολαύσεις. Οἱ νέοι μας, συγνάζοντες τὰ θεάτρα μὲ τὸσσην ἡδονὴν, ὅσσην φυσικὰ προξενοῦν ὅλα τὰ νεοφανῆ, κινδυνεύουν νὰ φερίωσιν ἢ καὶ νὰ ἀμελήσωσιν ὀλοτελα τὴν ἀπᾶραιτήτως ἀναγκαίαν παιδείαν εἰς τοὺς μέλλοντας καὶ θέλοντας νὰ ἦναι ἐλεύθεροι. Οἱ σκηνικοὶ μας, ὄντες νέοι καὶ νέοι Ἕλληνες, πρέπει ν' ἀφίνωσι τὰς ἄλλας ἀναγκαίας εἰς τὴν παρούσαν μας πτωχείαν ἐργασίας, καὶ τὰ οἰκιακὰ ἀπλᾶ τῶν ἡθῆ, διὰ νὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὰ ἔργα καὶ ἡθῆ τῆς σκηνῆς, νὰ μιμῶνται αὐτοὶ τὰ γελοῖα ἢ τὰ λυπηρὰ, διὰ νὰ κινῶσιν εἰς γέλωτα ἢ συμπάθειαν τοὺς ἄλλους, νὰ χαίρουνται τοὺς κρότους, ἢ νὰ ὑποφέρωσι τοὺς συριγμοὺς τῶν θεατῶν, δι' ἀργύριον, εἰς ἓνα λόγον, νὰ γίνωνται καταφρονητοί.

ΦΙΛ. Ἄπορῶ βλέπων ὅτι ἔχεις καὶ σὺ τὴν αὐτὴν κατὰ τῶν σκηνικῶν προληψιν, τὴν ὅποιαν ἔχουν ἀκόμη καὶ μεταξὺ τῶν φωτισμένων ἐθνῶν οὐγὶ ὀλίγοι.

ΦΥΞ. Τὴν ὅποιαν εἶχεν ὁ Σόλων, ὁ Πλάτων, ὁ Δημοσθένης, ὁ Ἰσοκράτης, οἱ ὀλίγοι φρόνιμοι ἄνδρες, ὅσοι ἐσώζοντο ἀκόμη εἰς τὰς Ἀθήνας, τὴν ὅποιαν ἔχεις, φίλε, χωρὶς νὰ τὸ ὁμολογῆς καὶ σὺ.

ΚΟΡΑΗΣ.